

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

DE VERNEDERDE KONING

„Pilatus dan zei tot Hem:
Zijt Gij dus tóch een
koning?

Jezus antwoordde:
Gij zegt, dat Ik koning
ben.”

Johannes 18 : 37 a

De aanklacht van de Joden

Op Zijn lijdensweg wordt de Heiland der wereld gekonfronteerd met een Romeins rechter. Het heet, dat bij de Romeinen het recht veilig is, maar het marchanderen met het recht door een figuur als Pontius Pilatus schokt dat vertrouwen ernstig. De Joden zoeken hun aanklachten zo te formuleren, dat zij de steun krijgen van de bezettende macht. Je zou een man als Pontius Pilatus in zekere zin kunnen vergelijken met een Seijss-Inquart in de Tweede Wereldoorlog. De Joden willen, dat Pilatus de verantwoordelijkheid draagt. Ze noemen Jezus een misdadiger, maar daar heeft die Romein niet veel houvast aan. De Joden zullen dus meer tegen Jezus moeten aanvoeren om Hem aan het kruis gespijkerd te krijgen. Wèl, de aanklacht is eigenlijk drieërlei:

1. Hij maakt het volk afkerig aan de Romeinen.

Maar die aanklacht houdt geen steek. Want als Pilatus daar Jezus voor zich ziet staan, merkt hij, dat de Heiland nergens een martiale indruk maakt. Je hoeft als zodanig helemaal niet bang voor Hem te zijn. Zijn gelaat draagt nog de sporen van de zware druppels bloedzweet, die uit Zijn poriën waren geperst in Gethsémané.

Zijn handen waren op Zijn rug gebonden. Hij was gedeeltelijk beurs geslagen door de leden van het sanhedrin en hun lugubere handlangers. Het woord van Jesaja 53 : 2 wordt aan de Christus vervuld: „...hij had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij hem zouden hebben begeerd.” Op zo iemand zou je je keus niet laten vallen en je stem niet uitbrengen. Trouwens, Pilatus had heus wel rapporten ontvangen van de glorieuze intocht van Jezus in Jeruzalem waarbij het Hosanna niet van de lucht was geweest.

Maar daar liep geen bloed uit! Zijn oordeel luidde, dat dat een tamelijk onschuldige aangelegenheid was geweest.

2. Deze verbiedt belasting te betalen aan de keizer.

Afgezien van het feit, dat, als dat werkelijk waar zou zijn geweest, de Joden Jezus zonder meer met fanfares hadden ingehaald en gehuldigd — zo'n Man konden ze immers opperbest gebruiken! — is het tegendeel te bewijzen. Jezus had immers overduidelijk gezegd: „Geef dan aan de keizer wat van de keizer is en aan God wat van God is.”

3. Hij zegt, dat Hij Zelf Christus, de Koning is.

Deze derde beschuldiging schijnt waar. Maar zij is een pure leugen. Jezus was aan de schare ontkomen toen men Hem na de spijziging van de vijfduizend koning wilde maken. Hij was al een eeuwige Koning en wees een aards koningschap, dat staatsgevaarlijk was voor de Romeinen, pertinent af. De Joden konden dit weten. Maar toch moest deze valse beschuldiging dienst doen om de Heiland rechtens te laten veroordelen!

De Koningsvraag als kernvraag

Nu is het heel opvallend, dat de Here Jezus op al die praatjes, die over Hem verkocht worden, helemaal niet ingaat. Hij laat die mensen praten en Hij laat Pilatus ermee zitten. Hij steekt geen hand uit om die Romeinse stadhouder verder te helpen. Jezus wil alleen over die koningsvraag spreken. Daaruit konkludeer ik in de eerste plaats, dat Jezus het geheel op een dusdanige wijze beheerst, dat Hij de toon aangeeft en de ander zich naar Hem moet richten. Hij is Koning in vernedering, maar dan toch KONING in vernedering!

In de tweede plaats signaleer ik hierin een tendens, die ik als richtinggevend wil beschouwen voor het werk van de beëvangeling van de wereld. Moeten wij op een huisbezoek bij zogenaamde buitenkerkelijke mensen metterdaad ingaan op allerlei vragen, die men stelt en op allerlei opmerkingen, die men meent te moeten lanceren? Terwijl het vaak randkwesities betreft of als een afleidingsmanoeuvre moet worden getypeerd? NEE!!

We dienen, dacht ik, alleen te spreken over de kernvraag: Is Jezus de Christus der Schriften, de Messias-Koning, zoals de Bijbel Hem ons voor ogen stelt? Jezus spreekt voor de rechtersotol van Pilatus over een koninkrijk van een andere statuur en struktuur dan een aards koninkrijk bezit. Christus' Koninkrijk is niet van deze wereld. Niet van hier.

Wat een rust straalt deze gebonden Mens uit! Daarvan komt Pilatus toch wel even onder de indruk. En hij vraagt: „Zijt Gij dus tóch een koning?” Het aksent valt hier op KONING! Het klinkt misschien ironisch. Dus tóch?

Het lijkt er — met andere woorden gezegd — helemaal niet op. Een koning in ballingschap, wat blijft er van zijn koninklijke waardigheid nog over? Dus tóch een koning? Wij merken, dat het niet gemakkelijk voor Pilatus was om dit aan Jezus te ontdekken. Maar hadden Zijn discipelen er dan weet van? Had die troep bij het kruis het in de gaten? Ja, die ene struikrover, die zich bekeerde. Die kreeg er nog juist op tijd oog voor! Daarom vroeg hij of Jezus hem wilde gedenken als Hij in

Zijn KONINKRIJK gekomen zou zijn!

Zonder geloof zal het niet gaan!

Hier wordt geloof gevraagd! „Ik ben een koning”, zegt Jezus na het bloedzweet van Gethsémané, na de verraderskus van Judas, na de vernedering voor Annas, na hoon en spot en slagen bij Kajafas. „Ik ben een koning”. Dat wordt gezegd terwijl zo dadelijk Hem de geseling wacht, terwijl de kruisiging in zicht is. „Ik ben een koning”. Dat wordt gememoreerd op deze vrijdagmorgen omstreeks 7 uur. Om 9 uur zal Hij aan het rúwhouten kruis worden geslagen en om 3 uur in de middag zal Hij de dood ingaan. En als het weer 7 uur geworden is — dus twaalf uur later — zullen al die dingen tot het verleden behoren. De Joden zullen het Pascha eten en denken aan de exodus uit Egypte en zingen Psalm 118: „Gij zijt mijn God, U zal ik loven, verhogen Uwe Majesteit.” En het zal stil zijn in heel Jeruzalem. En later zegt Pilatus tegen Claudia, zijn onrustige echtgenote: „Schenk nog eens in, meid! De dag begon allerongelukkigst, maar het is nu zo stil geworden, dat ik er nog wel ééntje lust.” En hij reikte haar zijn lege bokaal. EN NIEMAND DENKT MEER AAN DEZE KONING! Het is een koning, die schijnbaar niets uitricht. Een gebondene. Ja,

IN DIT NUMMER

Pagina 89
Ds O. Mooiweer,
De vernederde Koning

Pagina 90
Ds E. R. Postma,
„Het ambt van doctoren”

Pagina 91
Prof. dr H. J. Jager,
Zowas het (5)

Pagina 92
Drs W. G. Rietkerk,
Ter herdenking van Prof. dr H. R.
Rookmaaker
M. de Klijn,
Bij het heengaan van prof. H. R.
Rookmaaker

Pagina 94
Prof. C. Veenhof,
Nog één keer de „scheppingsdagen”

zo denkt men. „Is dat, is dat mijn Koning? Dat aller vaad'ren wens?" Omdat u en ik naar de macht grepen in het wonder-mooie paradijs aan het begin van de geschiedenis van de mensheid, daarom moest Christus voor Pilatus o.a. er zo diep onder door. Laat uw ogen openen voor het wezen van Zijn Koningschap! Want ook vandaag is er diep geloof voor nodig om het te zien. Om te zien, dat Christus de touwtjes in handen heeft van heel het wereldbestuur. Dat Hij dwars door alles heen Zijn Koninkrijk,

dat eeuwig is, bouwt. Dat zullen eens allen moeten erkennen! „Dus tòch een koning!" „Dus tòch DE Koning!" Hij zal oordelen de levenden en de doden. Dat stuk belijden laten we niet plotseling onder de tafel vallen. Nu mogen wij Christus' Koningschap nog vrijwillig belijden! Klinkt die konfessie ook op uit uw leven? Is dat getuigenis u vlees en bloed geworden? Dan heeft u de ware rust en de echte vrede gevonden en mag u straks met Hem regeren over alle schepselen!

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

„Het ambt der doctoren"

Artikel 2 van de D.K.O.

Het „hutsotje" in het artikel van vorige week (Vragen rond „het ambt") maakte het lezen van artikel 2 van de oude Kerkenordening tot een legpuzzel. Voor de duidelijkheid daarom nog eens de tekst.

De diensten zijn vierderlei: der Dienaren des Woords, der Docenten, der Ouderlingen en der Diakenen.

Dat „vierderlei" in deze officiële tekst heeft bij mij altijd verbazing gewekt. Hoewel niemand meer dan drie „buitengewone ambten" kende en erkende, bleef de tekst altijd onveranderd gehandhaafd. Er is soms bij officiële teksten blijkbaar meer speling mogelijk dan je had gedacht. Ds Joh. Jansen kan dan ook in zijn bekende „Korte verklaring van de kerkenordening" rustig en ongemoeid verklaren: „Volgens de Schrift heeft Christus slechts drie ambten ingesteld."

Uitgaande van die onder ons bijna canonieke stelling, weten we allemaal, dat het probleem schuilt in de exegese van Ef. 4:11. Zowel in de tekst zelf als bij de samenhang (citeren van Ps. 68) stuiten we op moeilijkheden. Volgende in dit verband is echter het zinsdeel „herders en leraars". De huidige gangbare mening is, dat herder en leraar in één persoon vertegenwoordigd zijn: de dienaar des Woords.

Calvijn ziet er echter verschil tussen: „Men kan de herders wel doctoren noemen, maar de leraars zijn toch een ander soort van doctoren. Beiden hebben dit gemeen, dat zij het Woord Gods moeten uitleggen. Bieden bedienen een gewoon ambt in de kerk. Maar met dit verschil, dat aan de herders de zorg voor een bepaalde kudde is opgedragen d.i. dat zij aan een bepaalde gemeente ver-

Kerkelijk Leven

bonden zijn, om het Woord en de Sacramenten te bedienen en de tucht te oefenen, terwijl de taak der doctoren bestaat in de opleiding der aanstaande dienaars en in de onderwijzing van de gehele kerk; in een plaatselijke kerk mogen zij niet het Woord en de Sacramenten bedienen, zonder eerst beroepen te zijn. Zij hebben een ambt voor heel de kerk" (naar Joh. Janse, a.w.).

Calvijn en de Gereformeerde Kerken

We vervolgen het citaat nog even: „Bij de toepassing van het doctorenambt in de praktijk heeft Calvijn echter het kerkelijk karakter spoedig losgelaten. Dit blijkt uit zijn Ordonnances Ecclesiastiques van 1541 (de K.O. voor de kerk van Genève) waarin hij zegt dat het tot de Schoolorde behoorde, en waarvoor hij ook de leraren van het voorbereidend onderwijs samenvatte." Calvijn was classicus genoeg om te weten dat het griekse woord voor leraar, onderwijzer (didaskalos) thuis kon horen in de gewone kring van de onderwijswereld (eis didaskaloon: naar school!), maar dat het in het grieks uit de tijd van het Nieuwe Testament ook de weergave kon zijn van rabbi. En komt bij dat laatste ook niet de onscherpe grens van het rabbi-zijn als „ambtelijke" positie aan het daglicht? Welk „kerkelijk" gezag had een rabbi? Was zijn positie ook niet min of meer tweeledig? En hing die niet samen met zijn

afkomst — al dan niet uit priesterkringen? Een scherpe aftekening is nauwelijks te geven. Op zijn best viel zijn taak óók al te omschrijven met „dienst" (diakonia, leitourgia), al valt er in de evangelieën weinig te bespreken van een „diaconale" instelling der toenmalige rabbi's... De grens die zij hooghartig trokken was die tussen henzelf en „de schare die de wet niet kent": aan een handvol discipelen hadden zij genoeg. Hun kennis was niet bedoeld voor heel de gemeente, maar exclusief voor een kleine groep uitverkorenen, voor een élitair groepje. Juist dat was het laatste dat Calvijn, in contrast met de R.K. Kerk van zijn dagen, beoogde.

Vermenigvuldiging van wijsheid

Jansen vervolgt: „Opmerkelijk, dat de Gereformeerde Kerken aanvankelijk de beschouwing van Calvijn volgden en, evenals Calvijn, er in de praktijk toe kwamen, het kerkelijk karakter van het doctorenambt los te laten... De kerken zijn... wel begonnen met de erkenning van het doctorenambt als een kerkelijk ambt, maar hebben het in de praktijk met de Professoren in de Theologie vereenzelvigd." De synode van Middelburg (1518) noemde als taak van de doctoren: het ambt der doctoren in de theologie is de H. Schrift uit te leggen en de zuivere leer tegen de ketterijen en dwalingen voor te staan. In feite dus wat wij onder de taak van een professor in de theologie verstaan. Nu laat ik verder de exegetische en andersoortige problemen rond de onder ons bekende drie diensten voor wat ze zijn, al wil ik wel nog even wijzen op de opmerking van ds H. Meulink en ds I. de Wolff in hun „Korte verklaring der Kerkenordening". Na het drieërlei „bijzondere ambt" genoemd te hebben schrijft ds De Wolff: „Maar dan nemen we als gereformeerden ook hier een eenzaam standpunt in." Een opmerking die het overdenken waard is.

Wel wil ik er eens de aandacht op vestigen, dat binnen onze (kleine) kerkelijke kring slechts twee (emeriti) professoren te vinden zijn. Buiten deze om zijn er dan op dit ogenblik ook nog twee doctorandi in de theologie, als ik goed heb geteld. Dat brengt mij tot twee opmerkingen.

De eerste is een herinnering aan wat Calvijn niet zonder wijsheid en inzicht neerschreef, nl. dat doctoren „een ambt hebben voor heel de kerk." Het moet en de kerken én mensen die verder willen studeren duidelijk zijn, dat het niet gaat om een particuliere hobby, een enigszins vreemde, zij het te tolereren afwijking. Mensen die terdege onderlegd zijn in de theologie kunnen de kerken van onschatbare dienst zijn. Dat hebben we ervaren en

Attentie!!

In „Opbouw" van 11 maart jl. stond helaas een verkeerde routebeschrijving voor de jaarvergadering in de Jeruzalemkerk. Er zaten twee lastige fouten in die we hieronder verbeterd en cursief gedrukt hebben. We bieden U onze excuses hiervoor aan en hopen dat deze „Opbouw" U tijdig bereikt.

De kerk is te bereiken vanaf het Centraal Station met buslijn 9, uitstappen bij Winkelcentrum „De Gaard". Met de auto komende uit de richting Den Haag rijdt U richting Hilversum tot afslag **UTRECHT-DE BILT**; na deze afslag rijdt U richting Utrecht tot de eerstvolgende rotonde, hier gaat U rechtdoor de spoorlijn over tot het eerste stoplicht waar U rechtsaf de Van Everdingelaan in gaat; aan het eind van deze laan staat de kerk. Komt U uit de richting Zeist, dan gaat U bij de „Berenkuil" rechtsaf de Sartreweg op tot de eerstvolgende rotonde; hier gaat U linksom, de spoorlijn over tot de eerste stoplichten; **RECHTSAF** de Van Everdingelaan in.

dat mag ook best eens hardop gezegd worden, zelfs al zouden er ook voorbeelden van het tegendeel aan te wijzen zijn. Maar in welk „vak", in welke wetenschap is dat niet het geval? De kerken hebben behoefte aan schrift-geleerden, zeker nu men in de theologie zoveel uiteenlopende wegen inslaat en de kerkleden praktisch afhankelijk zijn van de nogal eenzijdige publicaties in de dagbladen.

De tweede opmerking is met name gericht aan de kerken. Zij verwachten, gegeven ons gereformeerd patroon, dat hun dienaars des Woords zowel herders als leraars zijn. Voorzover ik kan beoordelen zijn de meesten van hen in deze tijd zo overbelast met hun herderschap, dat er voor studie, zeker buiten het preken maken om, nauwelijks of helemaal geen tijd voor studie of zelfs voor bijscholing overblijft.

In sommige kerken, zowel in het buiten- als binnenland, kent men de instelling van een zgn. Sabbathsjaar: om de zoveel jaar een periode waarin de dienaar des Woords vrijgesteld wordt van zijn herderlijke arbeid. Met het doel dat de man eens wat kan bijkomen en de gelegenheid krijgt zich bezig te houden met studie. Dat houdt geen wettische instelling uit het O.T. (sabbathsjaar) in. Maar het ligt wel in de lijn van Paulus' hantering van „de wet en de profeten", als hij nl. de dorsende os voor ogen houdt om aan te tonen dat de arbeider zijn loon waardig is." Zo'n wijs Schriftgebruik zullen de kerken beloofd zien met nog meer wijsheid. En daar gaat het, als het goed is, uiteindelijk ook de (a.s.) doctores in de theologie om!

H. J. JAGER — KAMPEN

Zo was het (5)

De vorige keer heb ik gesproken over wedergeboren-worden, bekeerd-worden, vernieuwd-worden, uit-God geboren zijn. Het gesprek met Nicodemus in Joh. 3 leert ons de noodzakelijkheid van de wedergeboorte. Maar ook de mogelijkheid daarvan en de weg daartoe. De weg daartoe is het geloof! Wie in de Here Jezus gelooft is wedergeboren, heeft in Hem het nieuwe leven en is begonnen met een nieuw leven.

We moeten niet denken, dat dit alles buiten ons omgaat. We zijn daarin niet lijdelijk. Ledigheid is des duivels oorkussen. Dat is ook zo op het gebied van geloof en bekering en vernieuwing van ons leven. Wie bij het horen van Gods beloften met de handen in de schoot blijft wachten tot er iets aan hem gedaan wordt, maakt het de duivel gemakkelijk. Die kan wel gaan slapen. Iemand die niets doet gaat vanzelf wel naar 't verderf.

Men heeft daartegen ingebracht dat er toch staat: gij moet wedergeboren-worden, gij moet vernieuwd-worden. Dat „worden” gaat toch buiten ons om? De HERE moet ons toch vernieuwen?

Ik zeg liever: de HERE doet wel wat Hij beloofd heeft. We moeten ons maar niet bezorgd maken over wat de HERE doen moet. Laten wij er maar voor zorgen, dat wij doen, wat de HERE van ons wil. Als wij Gods beloften aannemen en als wij beginnen te doen wat Hij wil, dan doet de HERE wel wat Hij heeft beloofd. Dan heeft Hij het al gedaan, zou ik zeggen.

Over dat woordje „worden” nog dit. Als een vader tegen zoon of dochter zegt: „Als jij niet anders wordt dan groei je op voor galg en rad”, zegt hij dan, dat hij of zij het maar op galg en rad moeten laten aankomen? Natuurlijk niet. Vader bedoelt, dat die jongen of dat meisje maar anders moet worden, om aan galg en rad te ontkomen. Als iemand zegt: ik wil piloot-worden, dan betekent dat toch niet, dat hij er op wacht, dat iemand hem piloot maakt. Maar hij bedoelt: ik zal alles op alles zetten om het te worden!

Iemand zal tegenwerpen: maar wij kunnen toch niets, wij kunnen ons zelf het geloof toch niet geven? En wij kunnen ons toch niet bekeren? We zijn toch „onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad?” Het is nog erger zou ik zeggen. Een zekere dominee heeft geschreven over vijf dierbare nieten: Ik wil niet, kan niet, heb niet, weet niet, deug niet. Het is nog waar ook. In zekere zin tenminste. En dat blijft waar ook nog voor gelovigen. Dat blijven we zeggen van onze oude mens, van onze boze natuur. Maar als we daarbij blijven, dan is het niet best. Dan zegt de HERE Jezus: „Ik heb jullie willen bijeen vergaderen als een hen haar kuikens, maar jullie hebt niet gewild”.

Ik zou zeggen: Het komt er niet zo zeer op aan, wat ik wil of kan of weet of heb of deug. Het is veel belangrijker wat de HERE wil, wat Hij kan en wat Hij heeft en wat Hij

weet en of Hij deugt. Als we die vragen stellen, dan is het antwoord, dat Hij ons in Zijn Woord geeft: Hij wil dat wij behouden worden, Hij kan ons redden van het verderf, Hij heeft daarvoor Zijn eigen Zoon gegeven, Hij weet wat tot onze zaligheid nodig is en Hij is volmaakt in al zijn deugden.

Mogelijk is dit verhaal voor niemand van jullie nodig. Ofschoon ik daar niet zo zeker van ben. Maar vertel het dan maar door aan iemand, die het wel nodig heeft. Een br. of zr. die in de zogenaamde zware hoek zit. Met die brs. en zrs. is 't moeilijk spreken. De onmacht van de mens is er diep in gehamerd. Hamer er maar bij hen in, dat de HERE kan en wil en zal in nood, volkomen uitkomst geven.

Bij onze „zware” brs. en zrs. ligt één woordje altijd voor in de mond. Het is het woordje „maar”. Als ik hun voorhield, dat de Here Jezus in de wereld is gekomen om zondaren te redden, dan was het weerwoord: Maar dat moet je geloven en ik weet niet of ik wel echt geloof. Als ik preekte over de tekst: „Sta op uit de doden en Christus zal over u lichten”, dan was het: Maar ik kan toch niet opstaan? Als ik aandrong op bekering van een of ander kwaad dan zei men: Maar dat is het nu juist, ik wil en kan mij daarvan niet bekeren.

Daartegen is geen menselijk kruid gewassen. Er is maar één wapen, dat kan helpen: De blijde boodschap van Gods almachtige genade. Het grote nieuws van vergeving om-niet en van leven-te-geef. De goede tijding van rechtvaardiging van de goddeloze. Als dat niet helpt, dan helpt niets. Wie „maar” blijft zeggen tegen Gods almachtige genade komt om door eigen schuld.

Ik las met zulk een „ja-maar”-broeder wel eens de geschiedenis van de Verlamde uit Marcus 2. Geraakte, staat er in de Statenvertaling. Die man kon met recht zeggen: ik kan gaan noch staan, ik lig machteloos te liggen. Hij kon geen spier spannen, geen vin verroeren om zo te zeggen, geen been verzetten. Hij werd dan ook door vier mannen naar Jezus gedragen. Ze legden hem voor de Heiland neer. Deze begint met de zieke man z'n zonden te vergeven. Dat vinden sommige Schriftgeleerden godslasterlijk. Bovendien zullen ze wel gedacht hebben: Een goedkoop kunstje. Dat kan iemand gemakkelijk zeggen. Woorden zijn goedkoop. En dan toont de Heiland Zijn macht. Hij zegt tegen de verlamde: „Sta op, pak je slaapmat op en ga naar huis”.

Laten we hier even stoppen en vragen: Als die man nu eens gezegd had, dat hij niet kon opstaan, dat hij machteloos gebonden lag, dat hij dus een hopeloos geval was? Wat dan? Nu, dan zou die man om zo te zeggen daar nu nog gelegen hebben. Maar de man zei dat niet. Hij heeft gedacht: Als Hij daar zegt, dat ik moet opstaan, dan kan het ook. Want de verlamde geloofde in de macht van de Here Jezus. Hij hoorde Zijn stem, geloofde Zijn belofte en gehoorzaamde dus aan Zijn bevel. Hij geloofde, dat Jezus macht had zijn spieren te spannen en zijn voeten in beweging te zetten. En zo stond hij op, nam zijn slaapmat op en wandelde genezen naar huis.

Zo is het toch ook met Gods beloften en bevelen voor zondaren? De Goede Herder zegt tot zijn schapen, tot hen die naar Zijn stem horen: Ik zal jullie weiden, bewaren voor het verderf en redden voor eeuwig. Ik bied jullie vergeving en leven. Ik geef Mijzelf, ik geef

jullie Mijn Woord en Mijn Geest. Die stort Ik over jullie uit. Want Ik wil niet, dat jullie verloren gaan. Mogen wij dat dan niet geloven? Mogen wij niet aannemen wat ons gratis wordt gegeven? Mogen wij ons dan beroepen op de dierbare vijf nieten? Om zo de Heiland in de kou te laten staan? Als wij dat doen, dan gaan we het verderf tegemoet. Want we kunnen aan op Zijn beloften. Maar ook op Zijn dreiging: Wie weigert te geloven komt om.

Ik moet vaak denken aan een heel oud heidens verhaal. Dat van Tantalus. Volgens de legende had die man iets vreselijks gedaan. Daarom straffen de goden hem met een afgrijselijke kwelling. Hij werd aan een rots zo vast geklonken, dat hij zich niet roeren kon. Hij stond in een stroom van helder water. Dat hem tot aan de mond steeg. Maar als hij wilde drinken, zakte het water weg. Boven zijn hoofd hingen heerlijke druiven. Ze daalden tot aan zijn mond. Maar als hij wilde toehappen, rezen de trossen omhoog. Spijs en drank werd hem voorgespiegeld. Maar er aan komen mocht hij niet.

Zo doen sommige voorgangers met hun hoorders. Ze bieden Gods genadegaven aan, naar ze zeggen. Het aanbod is ook nog welgemeend, naar ze beweren. Er is vergeving. Er is een eeuwig leven, nu al in voorsmaak, eens in volmaaktheid. Hemels manna wordt geboden, levend water gepresenteerd. Brood en drank zal ik maar zeggen. In één woord: Jezus Christus.

Maar als iemand dan wil toetasten, dan zegt de voorganger: wacht eens even. Is het wel voor jou speciaal? Ben je wel uitverkoren? Ben je wel wedergeboren. Ben je wel echt bekeerd? En als de arme man of vrouw dat dan niet zeker weet, dan worden ze afgewezen. En moeten maar wachten tot er „iets gebeurt”. Is dat geen Tantalus-kwelling? Gelukkig is onze God, de Vader van de Here Jezus niet aan heidense goden gelijk. Hij is almachtig in genade en groot van barmhertigheid! Wie wil, mag komen en drinken. Levend water. Gratis.

„Tot ziens in Barneveld,”

De zestiende april komt naderbij.

Hebt U zich al opgegeven, met heel uw gezin, voor het deelnemen aan de Ontmoetingsdag? Liefst moet dat vóór 31 maart gebeuren. Stel het niet uit. U moet daarover schrijven aan C. van der Mark, Henri Duintlaan 38, Barneveld. Tel. 03420-6401.

Een boeiend aspect van deze dag is dat U daar ook „stands” vindt over allerlei kerkelijke activiteiten als de zending, de kindbescherming, Cogma (werk onder de militairen in het buitenland), Kinderevangelisatie, Hongarije- en Spanjewerk. Verder over de actie „Redt Een Kind”, „l'Abri”, Ref. Bijbelschool enz. U kunt er verder kennis maken met instellingen voor leeuverspreiding, de actie „Saamhorig” enz. enz. Bij de deur zitten jonge mensen achter tafeltjes die U kaartjes geven waarop U uw naam en woonplaats kunt schrijven.

Het Comité hoopt dat vooral veel jonge mensen naar Barneveld zullen komen. Er is overvloedig gelegenheid in aparte zaaltjes over van alles en nog wat te praten en nader met elkaar kennis te maken.

Nog één ding wil ik met alle nadruk zeggen: Laten vooral ook velen uit de *grotere gemeenten* naar Barneveld gaan. Als vanzelf beseffen die minder de behoefte aan de zegen van zo'n ontmoetingsdag dan de leden van de kleinere kerken. Maar juist met het oog op de leden van die kleinere kerken moeten zij vooral komen!

En voorts: laten we hopen en bidden dat we in Barneveld iets beleven van wat Paulus ondervond toen hij op zijn reis naar Rome de broeders uit die stad ontmoette die hem waren tegemoet gereisd en dat in de Handelingen zo wordt geformuleerd: *En toen Paulus hen zag, dankte hij God en greep moed.* C.V.

Ter herdenking van Prof. dr H. R. Rookmaaker

Toespraak op zijn begrafenisdag na lezing van Openbaring 14:1-13

Er worden ons in Openbaring 14 twee visioenen beschreven: het eerste visioen van Johannes heeft betrekking op de bruiloft van het Lam. Wij zien daar (vs 1-5) Jezus Christus als het Lam Gods, op de berg Sion, temidden van zijn gemeente, de 144000 vrijgekochten. Tranen worden afgewist en een nieuw gezang wordt aangeheven. De geschiedenis vindt zijn voltooiing.

Tegenover de heerlijkheid van dit eerste visioen is het tweede visioen schrikwekkend. Het beschrijft de val van het grote Babylon, het laatste stadium van een cultuur, die God de eer niet geeft; een stad, die zich verslingert aan vreemde minnaars, maar de liefde van haar eigen man en maker versmaadt.

Twee visioenen, twee wegen, die we in kunnen slaan, twee richtingen, die we kunnen kiezen.

Hiertussen staat dan dat wondere intermezzo van een engel, in het midden van de hemel, met een eeuwig evangelie.

Dit hoofdstuk leert ons voor alles één ding: er blijkt een patroon te zijn in de veelkleurige en vaak zo onbegrijpelijke en verwarrende gebeurtenissen die ons omgeven.

Dat is het wat prof. Rookmaaker zo heeft gefascineerd in de bijbel: Gods hand in de geschiedenis. Dat is de titel die hij gaf aan een serie lezingen in l'Abri die hemzelf altijd heel lief waren: Gods hand in de geschiedenis.

Zo is hij ook christen geworden. Nooit is hij gereformeerd geweest, in de slechte zin van het woord, waarschijnlijk wel omdat hij pas op latere leeftijd in een concentratiekamp tot geloof kwam. „Tot dan toe”, vertelde hij ons eens in een meer persoonlijk gesprek — „eigenlijk in heel mijn jeugd tot dan toe was het alsof ik door en soort matglas van de werkelijkheid gescheiden was — het was alsof ik er geen greep op kon krijgen — diffuus en verwarrend.”

Daar heeft het lezen van de bijbel in het concentratiekamp bij hem de grote verandering ingebracht. Gods Woord gaf hem de bril waardoorheen hij de werkelijkheid toen voor het eerst kon zien zoals die was, als echte door God geschapen werkelijkheid, met structuur, met Christus als het centrum, met een plan, met *diepte* en *toekomst*, zinvol, niet in zichzelf — maar omdat zij rust in de hand van God, die de geschiedenis leidt. Dat betekende voor Prof. Rookmaaker iets heel praktisch, de kunst en de krant en de bijbel lagen bij hem naast elkaar. Prof. Rookmaaker heeft er heel zijn leven aan gegeven om op het vlak van kunst en cultuur uit te werken en inhoud te geven aan dat wat hier in vs. 6 het eeuwige evangelie heet. Hier in vers 6 wordt tussen de twee visioenen (de twee wegen van Ps. 1) visionair in één brandpunt alle moeizame werk geconcentreerd en samengevat dat door mensen gedaan is om aan ieder volk en alle stam en natie de blijde boodschap te brengen.

Vlak voor hij zijn boek „Modern art and the death of a culture” eindigt zegt Prof. Rookmaaker: Our calling is to live in freedom and love, to fight against sin, to stand for freedom and humanity. It is to show love and compassion not only towards those who love us, but for modern man who has lost the track, who cries out for humanity, for love and freedom and truth without ever finding them.

Is is not for us to condemn, for God is the Judge, but to pray and work for them, meet them openly and without reproach... as Greek to the Greeks and as Jew to the Jews. (Het is onze roeping in vrijheid en liefde te leven, tegen de zonde et vechten, te staan voor vrijheid en menselijkheid. Het is onze roeping liefde en bewogenheid te tonen, niet alleen tegenover hen die ons liefhebben, maar voor de moderne mens, die het spoor bijster is geraakt, die schreeuwt om menselijkheid, liefde, vrijheid en waarheid, zonder ze ooit te vinden.

Het staat niet aan ons om te oordelen, want God is de rechter, maar wij moeten voor hen werken en bidden, ze openlijk en zonder verwijt ontmoeten, ...in de houding zoals Paulus die beschrijft als voor de Grieken een Griek en voor de Joden een Jood... - blz. 250)

Dat heeft Rookmaaker voor ogen gestaan en dat heeft hij gedaan — zeker niet volmaakt, maar hij heeft het gedaan.

Het eeuwige evangelie wijst tussen de twee visioenen in de weg. De mens is niet gedetermineerd, de geschiedenis is niet een noodlot. Er is een keus te maken: er liggen twee wegen open. Vrees van nu af aan God en geeft Hem eer: dat is het waarvoor Christus gekomen is —

om ons daartoe te brengen. Aan die boodschap maakte Rookmaaker zijn leven dienstbaar aan de V.U. en l'Abri.

Is het niet erg onmodern — om zo te spreken van „oordeel” en „the death of a culture”?

Onmodern? Niet voor wie de moderne kunst kent — die is apokalyptisch als nooit te voren.

Rookmaaker behoefde niet Openbaring te citeren om die dreiging onder woorden te brengen: hij kon ook volstaan met „Desolation row” van Bob Dylan.

Het is voor ons onvoorstelbaar hem te moeten missen — met zijn indirect, zijn ondergrondse bewogenheid — want hij had een geheel eigen emotionaliteit, die trouwens niet ieder begreep. Het is onvoorstelbaar hem te moeten missen, met zijn pijp en zijn hekel aan kaarslicht, zijn opgewektheid. Het is onvoorstelbaar hem te moeten missen met zijn enorme energie, zijn enthousiasme voor Mahalia Jackson, zijn voorliefde om als een soort disc-jockey uit zijn vele platen goede en slechte jazz, blues en beat te laten horen, zijn toers in de musea, zijn gesprekken en adviezen, zijn leiding in het Nederlandse l'Abri, zijn lezingen „all over the world”.

Bovenal is het onvoorstelbaar hem te moeten missen als echtgenoot, als vader, als vriend, als mens.

Toch heeft mevrouw Rookmaaker geen moment gewild dat deze samenkomst een rouwdienst zou zijn. Juist vanwege het slot van dit gedeelte uit de bijbel (vs. 13). Het eindigt namelijk met een heel individuele belofte. Het is de stem van Jezus zelf die Johannes dwingt te schrijven: zalig de doden, die in de Here sterven, van nu aan. Dat wil zeggen: zij zijn niet te betreuren, te berouwen, te bewenen, zij zijn gelukkig te prijzen. Dat staat er en dat willen wij doen.

Wie in een cultuur staat, die apokalyptisch is, is gelukkig te prijzen, als hij na een vruchtbaar leven in de Here sterven mag. Te vroeg, zeggen wij. Voor God te goeder uur, zingen wij straks. (Gez. 267).

Bij het heengaan van prof. H. R. Rookmaaker

Op een stralende woensdagmiddag, 16 maart jl., werd prof. H. R. Rookmaaker begraven te Eck en Wiel, nadat een passende herdenkingsdienst was gehouden in de N.H. Kerk, waarbij ds W. Rietkerk woorden heeft uitgesproken die in bovenstaand artikel zijn weergegeven.

Onbeschrijfelijk is de verlamming die het onverwachte overlijdensbericht bij velen heeft opgeroepen. Wie zal al het werk dat hij verzette en waarmee hij zo intens bezig was voltooiën? Alles lijkt zo onaf! Wie kan hem vervangen als geestelijk en organisatorisch leidsman van het l'Abri-werk in Nederland? Wie is een waardig opvolger van degene die twaalf jaar als kunsthistoricus aan de Vrije Universiteit pioniers-

werk verrichtte? Om maar niet te spreken van de droefenis die dit heengaan in het gezin Rookmaaker, zijn nabestaanden en verwanten heeft veroorzaakt en zijn sporen zal nalaten.

Door de grote opkomst van talloze meelevenenden die voor deze laatste eer uit alle windrichtingen waren samengestroomd beseftte ik niet alleen welk een invloed deze man in honderden, ja waarschijnlijk wel duizenden levens moet hebben uitgeoefend, maar vooral hoezeer de Here machtig is door de instelling van diegene die zich met hart, ziel, geest en kracht op Hem oriënteert. In de ruim dertig jaren die prof. Rookmaaker na de tweede wereldoorlog, waarin hij tot het geloof in Christus was gekomen, mocht werken, heeft hij veel gezaaid en nog tijdens zijn leven is daarvan ontkiemd en gewas opgekomen.

Rookmaaker was reformatoerisch christen. Hij was dat nadrukkelijk-

Geborgen in dezelfde hand van God, waar Rookmaaker steeds van sprak. Doorboorde handen trouwens. Handen, die eerst alles gedaan hebben om ons vrij te kopen. Het zijn handen die alles gedaan hebben om de geschiedenis recht te buigen, handen die alles gedaan hebben om ook Rookmaaker te redden en voor hem plaats te bereiden.

Een plaats, waar hij rusten mag tot de dag van de opstanding.

Neen, zijn werken zullen hem niet vóórgaan, als een soort sleutel om de deur te openen.

Dat zou „wet” zijn, in plaats van „evangelie”, en als er één was die een afkeer had van wetticisme, dan was het Rookmaaker.

Hoe vaak kwamen er in l'Abri niet mensen, die naar zijn lezingen op de tape over moderne muziek luisterden en heel verbaasd zeiden: hij heeft helemaal niet gezegd dat het fout was en dat je er niet naar luisteren mag...

Zelf zegt hij er dit over in „Kunst en amusement” (op blz. 170) „Ieder wetticisme is onze grootste vijand. Als ik iets doe of nalaat... en dat doe uit gehoorzaamheid aan „de gereformeerde zede”, aan onze eigen geboden, maar de liefde niet heb, en de eenheid niet nastreef en de vrijheid niet ken, dan is dat alles niets, als een klinkend cymbaal; het is eigen gerechtigheid.”

Dat anti-wetticisme heeft de sfeer in ons Nederlandse l'Abri bepaald. Het zou „eigen gerechtigheid” zijn als onze werken ons zouden vóórgaan, als sleutels om de deur te openen, of als processie van verdiensten, die voor ons uitgaan. Zij zouden de toets niet doorstaan.

Maar ook al gaan onze werken ons nooit vóór — Christus gaat ons voor — zij volgen ons wel na! Het is niet niets wat wij hier in ons leven doen — het is niet ijdel of tevergeefs. Integendeel: het zijn de vruchten van de Geest, die gereinigt door Christus' bloed binnengedragen zullen worden achter ons aan in het nieuwe Jerusalem — when we move on up a little higher, zoals Mahalia Jackson straks zal zingen. (Met het zingen van dit door prof. Rookmaaker meest bewonderde lied werd de samenkomst gesloten.

One of these mornings, soon one morning,
I'm gonna lay down my cross, get me a crown
going home one day and tell my story
I'm going out, syghtseeing the Bula
Gonna move on, up a little higher
It will always be hallo and never good-bye.

— — —
Spoedig op een van deze morgens
leg ik mijn kruis neer en krijg ik een kroon
dan ga ik naar huis, heb er veel te vertellen
zie daar de hemel en wandel er rond
ik drink er voor niets uit de bron van het leven
en zie er mijn vrienden, mijn moeder, mijn vrouw.)

Zo zinvol is het leven. Het heeft zin om te leven. Het heeft zin geleefd te hebben. Het heeft zin om je in te zetten in een gevallen wereld met alles wat wij hebben en zijn. Takken die vruchten dragen, dat leert mij de boomgaard, kunnen soms zo maar ineens afbreken. Maar de vruchten blijven — ze zullen met ons meegaan naar de nieuwe aarde, — onze werken volgen ons na. Daarom willen wij niet rouwen, maar danken! Op precies dezelfde manier als waarop Rookmaaker zelf zijn meest bekende boek afsloot als hij schrijft. „Als Christenen realiseren wij ons vandaag dat wij in zware tijden leven. Het is moeilijk het goede pad te bewaren en er zijn talloze verleidingen. Wanneer wij om ons heen zien, valt het ons zwaar een cultuur in verval te zien, omdat ze zoals wij hebben gezien, niet werkelijk gebaseerd is op Christelijke waarden, maar op die van de Verlichting.

Maar om diezelfde redenen zijn dit opwindende tijden. God heeft ons geroepen om getuigen te zijn van Hem op een kritiek punt in de geschiedenis. Het is niet alleen opwindend en interessant om vandaag Christen te zijn, het is een groot voorrecht en een grote verantwoordelijkheid. Er hangt veel van af.

Misschien zou het de meest passende konklusie zijn om Psalm 136 toe te passen op de grootheid en het wonder van alles wat wij God hebben zien doen in de geschiedenis — en in onze eigen dagen:

Geef dank aan Hem, die deze grote kosmos,
deze aarde en alle structuren geschapen heeft,
die creatief werk mogelijk maken voor de mens
in liefde en vrijheid,
„Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid”

(Modern art and the death of a culture, p. 250)

ker dan alleen protestants, maar toch ook weer algemener christelijk dan in de strikte zin gereformeerd. Het ging hem om hoofdzaken. In de beleving, verwerking hij in zekere zin een pragmatisch en als drager van het geloof was politicus. Hij was zich niet alleen bewust van zijn historische plaats in de geschiedenis en van zijn taak t.a.v. het reformatorisch erfgoed, ook in persoonlijke gesprekken ging het hem steeds om een fundamentele keuze: het radicaal discipelschap van Jezus Christus. In die richting werkte, dacht, sprak en schreef hij.

Ik zei: pragmatisch politicus en wil dit toelichten aan zijn woordkeus. Als aanhanger van de reformatorische wijsbegeerte van de professoren Dooyeweerd en Volenhoven heeft hij nooit verzwegen dat hij zich maar moeilijk kon thuis voelen in het intellectualistische en moeilijk toegankelijke idioom van deze wijsbegeerte. Hij

trok daar de consequentie uit door de zaak waarop het z.i. aankwam niet te verdoezelen, maar anderzijds ook voor de jongste student verstaanbaar te zijn. Het boek „Modern Art and the Death of a Culture” draagt de kenmerken van deze keuze, die hem helaas door sommige collegae niet altijd in dank werd afgenomen.

Maar de zaak des Heren stond voor Rookmaaker voorop en verspreiding van zijn gedachten in brede kring was in zijn ogen belangrijker dan een goede ontvangst in de elitaire intellectuele wereld.

Deze keuze weerspiegelt voor een deel zeker de belangrijkste intentie van zijn streven. Als overtuigd christen was prof. Rookmaaker van mening dat de kerk van de 20e eeuw het contact met de jonge generatie verloren had en daar ook weinig aan deed. De kerk bekommerde zich nauwelijks om de ernstige en diepe levensvragen

die jonge studenten opwierpen, en vaak onbeantwoord moesten laten. Dit gegeven baarde hem grote zorgen.

Enerzijds zag hij dat de gereformeerde wereld te weinig vrijmoedig leefde vanuit het Evangelie, anderzijds dat men het geestelijk leven te zeer beperkte tot het strikt religieuze en daardoor allerlei vragen in verband met cultuur en kunst liet liggen.

Rookmaaker was niet bang voor de moderne kunst. Integendeel. Intensief betrokken bij haar moderne uitingen en ingaand op haar vragen die veel dieper reikten dan het esthetische vlak, stelde hij onbarmhartig maar met kennis van zaken en Bijbels inzicht aan de kaak wat de toets van Gods geboden niet kon doorstaan.

Prof. Rookmaaker heeft jonge christenen geleerd in te gaan op de vragen van de cultuur-wereld, ze serieus te nemen en ze door de Geest geïnspireerd te beantwoor-

den. Velen, die op het punt stonden met de kerk te breken of dit reeds gedaan hadden, heeft hij mogen terugroepen, bewaren en een vernieuwd richtsnoer in handen geven. Een cultuurarm geworden gereformeerd kerkvolk heeft hij met nieuwe ogen leren zien. Vooral aan hem is het te danken dat al eerder in de Angelsaksische wereld maar toch ook in Nederland christenen zijn opgestaan die zich niet langer schamen voor hun artistieke talenten en hun werk, dwars tegen de avantgardistische tendenzen in, aan de Here willen opdragen. Wij blijven hem in Christus hier dankbaar voor.

Amsterdam.

M. de Klijn

C. VEENHOF — KAMPEN

Nog één keer de „scheppingsdagen”

Een herinnering

Nog één keer wil ik iets zeggen uit het debat over de scheppingsdagen zoals dat voor een halve eeuw werd gevoerd, voornamelijk door prof. Schilder.

Hij citeert o.a. de volgende uitspraak van prof. Bavinck, waarin deze zijn kijk op de scheppingsdagen formuleerde.

Bavinck schreef daarover o.a. het volgende:

„Al zijn de dagen van Genesis 1 dus om de (in het voorafgaande betoog van hem - C.V.) genoemde redenen voor dagen te houden en niet met de perioden der geologie te vereenzelvigen, desniettemin dragen zij, gelijk heel het scheppingswerk, een buitengewoon karakter. Dat blijkt uit het volgende:

Ten eerste gaat het niet aan, om gelijk boven reeds is opgemerkt, de creatio prima (eerste schepping - C.V.) in Gen. 1:1 en de ongevormde toestand der aarde in Gen. 1:2 te brengen tot de eerste dag. Want de eerste avond in Gen. 1:5 valt niet met de duisternis in Gen. 1:2 samen, nadat het licht geschapen was en een tijd lang geschapen had. Met de schepping van het licht begon dus de eerste dag; nadat dit licht een tijd lang geschapen had, werd het avond en daarna weer morgen. En toen was de eerste dag voorbij Genesis 1 rekent de dag van morgen tot morgen.

Ten tweede worden de eerste drie dagen van de creatio secunda (de tweede schepping, d.w.z. wat Gen. 1:3-31 verhaalt - C.V.) in het Bijbels verhaal op een andere wijze gevormd en berekend, dan de volgende drie. Het wezen van de dag bestaat niet in een korter of langer duur, maar in de wisseling van licht en duisternis, gelijk Gen. 1:4 en 5a duidelijk leert. Deze wisseling werd voor de eerste drie dagen niet door de zon bewerkt, welke eerst op de vierde dag is geschapen, maar kwam op een andere wijze, door de emissie (uitzending - C.V.) en contractie (samentrekking - C.V.) van het in vers 3 genoemde geschapen licht tot stand. Indien dit het geval is, zijn de eerste drie dagen, in weerwil van de overeenkomst, in een belangrijk opzicht aan onze dagen ongelijk, en dus ongewone, kosmische dagen geweest.

Ten derde is het niet onmogelijk,

dat ook het tweede drietal dagen nog in dit ongewone karakter heeft gedeeld. Want wel zijn op de vierde dag zon, maan en sterren geschapen, en laat het zich dus denken, dat het tweede drietal dagen door de rotatie (wenteling - C.V.) der aarde ten opzichte van de zon is bepaald. Maar uit de formatie van zon en maan en sterren op de vierde dag volgt op zichzelf nog niet dat de astronomische en tellurische verhoudingen (d.i. die van de planeten en die van de aarde - C.V.)

Terloops...

De kerkelijke verdeeldheid

Beste Marja,

Je hebt wel begrepen dat het vorige artikeltje in deze rubriek verband hield met het gesprek, dat we bij ons thuis hadden tijdens de reünie van de jongelui, die vorige jaar het bijbelstudieweekend te Schoonloo meemaakten.

Je maakte een opmerking over de kerkelijke verdeeldheid en liet duidelijk merken, dat je met die verdeeldheid moeite hebt. Je bent vooral bedroefd over de felheid, waarmee sommige „binnenverbanders” je tegemoet treden, over de dingen die ze zeggen. En je zegt terecht, dat de Here Jezus het zó toch niet heeft gewild. Je wilt er iets aan doen, maar je weet niet wat.

„Ik wil wel eerlijk zeggen dat ik het eigenlijk ook niet weet. Ik kan wel met allerlei cliché-verhalen gaan gooien, maar daar heb je niet zoveel aan. Een ding staat wel voor me vast: We moeten niet proberen te *wennen* aan de verdeeldheid onder hen die in Jezus Christus geloven. We moeten het vooral niet *gewoon* gaan vinden, dat zoveel kinderen van de Heiland gescheiden optrekken, gescheiden aan het Avondmaal Zijn dood gedenken. We kunnen ons er hoogstens in onmacht bij neerleggen, daarbij gelovend dat de Heer Zelf machtiger is dan wij. Je onmacht tegenover God erkennen is geen schande; als je het doet, voel je je des te meer afhankelijk van Hem.

Ik wil er graag nog iets meer van zeggen. Ik las deze week een boekje van B. W. Wilminck, dat onder de titel „Jeugd en oecumene” werd uitgegeven bij J. Boersma B.V. te Enschede. Ds H. Scholte te Rotterdam („binnen verband”) schreef er een voorwoord bij. Ik heb dit boekje met enige verbijstering gelezen. De inhoud was niet nieuw voor me,

toen dezelfde als thans zijn geweest. De Schrift zelf wijst er ons op, dat door de val en in de zondvloed ontzaglijke veranderingen hebben plaats gehad, niet alleen in de mensen- en dierenwereld, maar ook in de aarde en de dampkring; en de scheppingsorde verkeerde uit de aard der zaak in geheel andere omstandigheden, dan die, welke na afloop van het scheppingswerk intraden.

Ten vierde is het zeer moeilijk, om op de zesde dag ruimte te vinden voor al wat Gen. 1 en 2 daarop laten geschieden, indien die dag nl. in alle opzichten aan onze dagen gelijk is geweest. Want op die dag moet vallen de schepping der dieren, de formering van Adam, de planting van de hof, de afkondiging van het proefgebod, de leiding der dieren tot en hun naamgeving door Adam, de slaap van Adam en de schepping van Eva. Het moge niet onmogelijk zijn, dat dit alles in een tijdsbestek van enkele uren heeft

plaats gehad, waarschijnlijk is het toch niet.”

Bavinck is van oordeel — om dit laatste te verstaan moet men dat weten — dat ons in Gen. 1 en 2 één scheppingsverhaal wordt gegeven. Dat houdt hij tegenover veel critici staande. Wat in Gen. 2 staat is een *verbijzonderde beschrijving* van de schepping van de mens. Het in Gen. 2:17-24 verhaalde gaat dus *tijdelijk* vooraf aan de verklaring van God dat *alles* wat Hij gemaakt had *zeer goed* was. Het gaat vooraf aan de *voltooiing* van Gods scheppingswerk en aan Gods *rusten* op de zevende dag.

Bavinck besluit zijn betoog aldus: „Om al deze redenen duidt de dag in het eerste hoofdstuk van de Bijbel *de tijd aan, waarin God scheppende werkzaam was*. Met iedere morgen geeft Hij aan een nieuwe wereld het aanzijn; de avond treedt in, als Hij deze tot stand heeft gebracht. De scheppingsdagen zijn *werkdagen* Gods.

want het drong weer opnieuw tot me door, hoe op volkomen onschijnlijke wijze de verdeeldheid onder de gelovigen wordt goed gepraat, nog wel met een beroep op de woorden van de Here Jezus. In Lukas 12:51 en 52 lezen we, dat de Heiland zegt: „Meent gij, dat Ik gekomen ben om vrede op aarde te brengen? Neen, zeg Ik u, veel meer verdeeldheid. Want van nu aan zullen vijf in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee, twee tegen drie.” Dit beroep op de bijbel gaat echter niet op, omdat de Heiland deze woorden duidelijk in verband brengt met het dienen of niet-dienen van Hem. Zijn komst in de wereld brengt verdeeldheid: er zijn mensen die voor Hem zijn en die tegen Hem zijn (zie ook Matth. 10:32 e.v.). Een bij de jongeren levende klacht over de verdeeldheid tussen gelovigen afwijzen met een beroep op deze woorden van de Here Jezus is erg. Want de Heiland heeft het hier niet over verdeeldheid tussen gelovigen, maar tussen gelovigen en ongelovigen.

Wie zó over de verdeeldheid van de gelovigen denkt, zal moeilijk een stap kunnen doen om breuken te helen. God wil de verdeeldheid immers?

—o—

Maar het is gelukkig niet waar. Zou de Heiland verdeeldheid willen tussen gelovigen die straks op de nieuwe aarde aan één avondmaalstafel zullen zitten. Dan zou Zijn bidden in Johannes 17 één grote leugen zijn.

Het vers dat ik de vorige keer doorgaf, zegt o.a.: Wij allen zijn verbonden in één geloof. Wij allen zijn als gedoopten verbonden in Hem, door Wie de doop betekenis heeft. Een schraal overblijfsel van deze verbondenheid is de erkenning van de doop die bediend wordt in gemeenten van andere kerkverbanden. Een schraal overblijfsel. Want samen verbonden zijn in Hem is méér dan een formele doopskerkenning. Samen verbonden zijn in de doop, is samen verbonden zijn in het reddend werk van de Heiland.

Ik weet het, het klinkt mooi, want je ziet er zo weinig van.

Je zit er mee.

Met die verdeeldheid.

Met de hardheid van Gods kinderen.

Met al die zware woorden die over je hoofd gaan.

Met die gescheurde kerken, die onmachtig zijn en steeds onmachtiger worden om het evangelie uit te dragen in de wereld.

Je zit er mee en je vraagt je af wat je er aan doen kunt.

Ik wil je niet teleurstellen, maar je kunt er niet zo veel aan doen. Want de satanische macht achter die gescheurdeheid is groot.

Maar je kunt het laten zien aan anderen, dat je maar niet een afgedwaald schaap bent, dat je maar niet behoort tot een gemeente die het niet zo nauw neemt — waar haalt men overigens de moed en de leugen vandaan om het te beweren! —, omdat je behoort tot een gemeente die bekend staat als „buiten verband”.

Je kunt het laten zien!

In je leven van elke dag.

In je werk.

In je gesprekken met hen die zo fel kunnen zijn.

En bid vooral voor hen die jou geweld aandoen, die kwaad van je spreken. Laat iets van Gods barmhartigheid, die is doorgebroken in jouw leven, zien aan anderen.

En blijf het geloven, dat boven onze onmacht om breuken te helen er een God is Die nú al bezig is om de ene avondmaalstafel in gereedheid te brengen.

Dan zal het werkelijk blijken dat alle gelovigen verbonden zijn in Hem. Dan maar één Woord, één brood, één wijn.

Dan tot allen hetzelfde woord uit één mond. Ik wil maaltijd met u houden. Marja, ik weet niet of deze brief je iets verder heeft gebracht.

Misschien!

Zelfs in onze onmacht kunnen we elkaar toch wel eens helpen.

Met hartelijke groet,

je

P. C. van Wijk

Door een zesmaal vernieuwde arbeid heeft Hij de ganse aarde voorbereid en de chaos in een kosmos veranderd."

★ ★ ★

Na zo de opvatting van prof. Bavinck te hebben weergegeven, noemt Schilder die welke prof. dr. A. Noordt zij in zijn standaardwerk „*Gods Woord en der eeuwen getuigenis*” ontwikkelde.

Noordt zij wijst er in dit boek, aldus Schilder, op dat hij evenals de „mannen van Assen” tegen willekeur is gekant, zodat hij er bezwaar tegen maakt, dat men „geheel willekeurig het woord „dag” als tijdvak, periode, of als een zich over eeuwen uitstrekend tijdsbestek opvat”. Maar overigens gaat hij toch zakelijk in zee met de anderen, die ook de „dagen” van Genesis één beoordelen naar eigen wijze en volgens verband van het verhaal, en dan wel met zulke uitkomst, dat zij aan „dagen” van bijzondere formatie denken. Immers prof. Noordt zij merkt op:

dat niet het begrip „dag” het eerste is in Genesis één, maar het getal 6 plus 1;

dat Genesis één niet „hecht” aan het begrip „dag” en daaraan een geheel eigenaardig gebruik maakt; wat uit vs 14 blijkt;

dat het gebruik van „dagen” en „nachten”, van „avond en morgen” door de schrijver *welbewust* als een kader is ingevoerd; dat wij volgens 2 Petr. 3:8 bedenken moeten dat één dag bij de Heere is als 1000 jaren en omgekeerd."

Schilder wil geen debat openen over deze kwesties. Men kan z.i. persoonlijk tegen heel deze beschouwing bezwaar hebben of, zoals hij, tegen een deel van de argumenten waarop zij steunt. Maar wat ieder kan zien is:

a. dat men op deze wijze blijft binnen het terrein der exegese

b. dat voorstellingen als hier worden voorgedragen met betrekking tot Genesis één zich aandienen met een beroep op de bijbel zelf, men wijst immers op het feit dat althans de eerste drie „dagen” in Genesis één geen (gewone) zonnedagen zijn geweest; en dat het woord „dag” in de Bijbel lang niet altijd een etmaat betekent;

c. dat men in Genesis één het *feit* laat staan en ook de *historische orde daarvan*;

d. dat boven aangehaalde theologen, ieder op eigen manier, graag zullen erkennen, dat de wetenschap voor hen de „aanleiding” werd om zich nader te bezinnen over de „dagen” van Genesis één, een „aanleiding”, een „prikkel” tot nadenken, maar geen „maatstaf” voor het denken. Van „verwetenschappelijking der theologie” was bij hen geen sprake.

e. dat men bij de boven doorge-

geven citaten het gelovig denken bezig ziet, maar in *gebondenheid* aan hetgeen geschreven staat, en in een eerlijke poging om de zin daarvan te grijpen.

★ ★ ★

Laat ik ter afsluiting van ons verhaal over de „scheppingsdagen” een paar uitspraken van Calvijn citeren.

Hij heeft ook over de schepping prachtige dingen gezegd.

Calvijn begint zijn commentaar op Genesis zo: „Omdat Gods oneindige wijsheid in dit wonderlijke kunst gewrocht van hemel en aarde doorstraalt, is het er verre vandaan, dat de geschiedenis van de schepping der wereld overeenkomstig haar waardigheid naar behoren beschreven zou kunnen worden. De mate van ons verstand is immers te klein, dan dat het zaken van zulk een omvang zou kunnen bevatten. Evenmin is onze taal in staat, om deze dingen volledig en grondig te verhalen.”

Calvijn wijst er voorts op dat ook in verband met de schepping der wereld door God wij verwezen worden naar het *Woord van God*. Door dat Woord is de wereld in het aanzijn geroepen en alleen door het geloof in dat Woord verstaan wij dat (Hebr. 11:3). Dat geloof ontstaat nu alleen door het onderwijs dat wij van Mozes in Gen. 1 en 2 ontvangen. Daardoor, door dat onderwijs, zwerven we niet meer rond in dwaze en ijdele bespiegelingen over de schepping en het geschapene, maar aanschouwen we de Enige, Ware God in zijn oorspronkelijk beeld, namelijk het geschapene, de aarde en de hemel en wat daarin is.

Nu kan men daartegen inbrengen dat Paulus leert: „Want daar de wereld in de wijsheid Gods door haar wijsheid God niet gekend heeft, heeft het Gode behaagd door de dwaasheid der prediking te redden hen, die geloven.” Met deze woorden verzekert Paulus ons namelijk dat men God tevergeefs zoekt met behulp van de zienlijke dingen, en dat ons niets anders overblijft, dan rechtstreeks tot Christus te gaan. Daaruit volgt, dat men om God te leren kennen niet moet beginnen met de „elementen” der wereld maar met het *Evangelie*. Dat alleen stelt ons Christus en zijn kruis voor ogen en doet ons daarbij blijven.

Ik antwoord hierop, aldus Calvijn, dat men tevergeefs over de schepping der wereld filosofeert, als men niet eerst door de prediking van het Evangelie vernederd werd en geleerd heeft alle scherpzinnigheid van het verstand te onderwerpen aan de dwaasheid van het Evangelie. Nergens elders zullen we iets vinden dat ons tot God opvoert totdat Christus

Pastorale notities

Uit liefde

voor de tegenwoordige wereld

Als de apostel Paulus zijn tweede brief aan Timotheüs schrijft is het eind van zijn leven nabij. Hij bevindt zich dan voor de tweede maal als gevangene in Rome.

Min of meer vereenzaamd. Wel geniet hij in zijn kerker de troostvolle gemeenschap van de heilige Geest. Maar van zijn naaste vrienden en medewerkers is de een na de ander uit Rome vertrokken.

Crescens is naar Galatië afgereisd. Titus is naar Dalmatië vertrokken. Tychicus moest hij naar Efeze zenden, om daar het werk van Timotheüs over te nemen.

De enige die hem nog dagelijks met raad en troost kan bijstaan is de geliefde dokter Lukas, zijn trouwe metgezel van jaren, die ook tijdens zijn eerste gevangenschap niet van hem geweken is. Maar dat is dan ook alles, wat Paulus van zijn naaste vriendenkring heeft overgehouden.

Want ook Demas, de man die hem vroeger zo trouw terzijde had gestaan, ook in zijn banden en verdrukking, was weggegaan. Met droefheid schrijft Paulus in zijn brief, dat Demas hem in de steek heeft gelaten en naar Thessalonica was afgereisd. Demas behóéfde niet weg en de

apostel kon zijn tegenwoordigheid en diensten juist nu zo goed gebruiken. Maar Demas wilde weg. Paulus schrijft met droefheid: hij heeft de tegenwoordige wereld liefgekreken. Het leven daar in Rome, in gemeenschap met de gevangene, met al die konsekwenties en gevaren daaraan verbonden, begon hem te bezwaren. En het verlangen naar het gewone leven met zijn aantrekkelijkheden en mogelijkheden kon hij niet langer weerstaan.

Uit liefde voor dat meer vrije, zorgeloze leven met zijn uitzichten en verwachtingen, zoals hij dat vroeger in Thessalonica gekend had en nu weer zo sterk bekoorde, besloot hij van Paulus afscheid te nemen, hem in zijn druk en banden achter te laten, heen te gaan ... uit Rome weg ... naar Thessalonica!

Gemeenschap te houden met Gods verdrukte volk vraagt nog altijd zelfverloochening. Hoeveel die in dagen van kerkreformatie aanvankelijk bereid waren om 's Heren wil smaadt en miskenning te dragen, konden toch op de duur het offer van verbroken vriendschappen en verstoorde familieverhoudingen, niet dragen en zijn in het oude, eertijds veroordeelde spoor teruggekeerd.

Wie denkt hier niet aan de woorden van de Heer Jezus: 'Niemand die zijn hand aan de ploeg slaat en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het koninkrijk Gods'. (Lukas 9:62)

B. Telder, Bilthoven

ons in zijn leerschool heeft onderwezen. Dit nu kan niet anders geschieden dan doordat wij uit de diepten der hel worden opgetrokken door het voertuig van zijn kruis (crucis eius vehicula!) tot boven alle hemelen worden opgevoerd om daar door het geloof te leren verstaan wat het oog nooit gezien, geen oor ooit gehoord heeft en ons hart en verstand verre te boven gaat.

★ ★ ★

Ten slotte: het scheppingsverhaal is ons vóór alles gegeven om ons diep te doen beseffen dat wij in een huis wonen dat God gemaakt heeft, dat daarom ook zijn eigendom is en blijft, dat Hij ook bij de voortduur in stand houdt en dat wij daarin mogen leven, wonen, werken en alles wat daarin is mogen gebruiken — in het geloof in, de gehoorzaamheid aan en de dienst van Hem!

Kerknieuws

Aangenomen de benoeming tot legerpredikant in lang verband (standplaats Bussum): ds P. Dekker te Zaanstreek-Centrum.

Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis — De algemene vergadering van het Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis, zal dit jaar worden gehouden op zaterdag 16 april, in het Berghotel Paviljoen, Utrechtseweg 225 te Amersfoort. Aanvang 10.30 uur.

In de morgenvergadering hoopt te spreken de Weled. Heer L. Pieper, Inspecteur van het Onderwijs.

Onderwerp: Externe gevaren voor ons Christelijk onderwijs.

Bijzondere aandacht zal worden gevraagd voor het vak maatschappijleer, sensitivity training, yoga enz. De invloed en gevaren daarvan gaan niet alleen het voortgezet onderwijs aan, maar reiken ook steeds meer tot onze basisscholen.

Gezien de belangrijkheid van het onderwerp, verwachten wij op deze vergadering allen die bij het onderwijs betrokken zijn, alsmede alle belangstellenden.

Ruime gelegenheid tot parkeren bij het Hotel aanwezig.

Voor deelname aan een gemeenschappelijke lunch tijdens de middagpauze, wordt ieder verzocht daarvan uiterlijk op 13 april opgave te doen aan de se-

cretaris W. Tamminga, Hoofdweg 57
te Harknesse, tel. 05904-437.

VERANTWOORDING GIFTEN VOOR SOEMBBA

Door omstandigheden was er langere
tijd geen gelegenheid een verantwoor-
ding op te stellen van de in 1976 ont-
vangen giften. Wilt U verontschuldigen
dat dit eerst thans kan gebeuren?

Gelukkig zijn de giften blijven komen
en hopelijk zal dat ook in 1977 het ge-
val zijn.

De volgende giften werden van parti-
culieren ontvangen ten behoeve van het
werk op Soemba.

NN via Amerongen 100,—. Koffiebar
te K 90,—. Mw. GB te M 9 x 15,—,
17,50, 20,— 30,—. Mw. TB-B te M 2 x
120,—, 3 x 30,—, 2 x 25,—, 5 x 20,—.
JB te W 4 x 30,—. JHB te Z 12 x 12,50.
MJB te D 4 x 25,—. AHB te V 25,—.
Mw. RB-S te G 6 x 20,—. JJB te R 10,—.
AvdB te D 50,—, 2 x 25,—. RGvD te
R 20,—. Mw. Din'tV via A 25,—. JD
te V 25,—. Mw. CG-H te A 12 x 5,—.
Mw. JHHW te U 100,—. PK te G
20,—. WvdL te S 100,—. GJL te U
25,—. AN te A 25,—. PP te K 2 x 50,—.
DJR te B 25,—. WS te A 50,—. Met.w.
fabr.S te W 500,—. KV te S 10,—.
Mw. BW te L 2 x 100,—. ABvW te V
12 x 10,—. CMvdW te V 25,—. AW
te H 10,—. JThvdW te A(?) 5,—. Kl.
m.v. „Die Mij vroeg zoeken" te S.
133,50.

Daarenboven werden een aantal giften
ontvangen speciaal bestemd voor de
aankoop van H. Avondmaalstellen voor
de Soembanese Kerken.

Mw. AMvdA-K te A 10,—. HvdB te E
10,—. Mw. TB-B te M 50,—. Mw. JW
B-V te R 100,—. GvB te B 35,—. SvdB
te W 10,—. JvdB te W 85,—. FHSB te
s-G 50,—. Mw. DD te U 85,—. JBvE
te U 100,—. FJK te Nw.B 100,—. GJC
te O 25,—. AM te S 10,—. Mw. NvO-S
te B 10,—. PO te B 25,—. Mw. HS te
K 10,—. PS te H 50,—. Mw. AGvS-L
te W 500,—. MCT te T 10,—. AV te
M 10,—. Mw. MV-W te S 10,—. HDv
W te P 20,—. CMvdW te V 200,—.
AZ te A 10,—. WZ te B 20,—. LFZ
te ? 50,—.

Namens de Zendingscommissie
van de Geref. Kerk 's-Gravenhage,
F. H. van Faassen-Heuving,
penningmeesteresse
(girono. 1768194 t.n.v. de Zen-
dingscommissie)

Nieuws uit breder kring

Sola Scriptura — Voor het studenten-
dispuut „Sola Scriptura", uitgaande van
de „Civitas Studiosorum in Fundamento
Reformato", hoopt op 30 maart a.s. om
19.00 uur in Cunera, Nieuwe Gracht 32
te Utrecht, ds R. van Drenth te spreken
over het onderwerp: „Gebroken relaties".
Belangstellenden zijn van harte welkom.

God maakte ons blij
en dankbaar
door ons

thomas

toe te vertrouwen.

tom en polien,
annemarije fijan

utrecht, 20 maart 1977
burg. reigerstraat 21 bis

Vrienden van alleenstaande
vrouw met schoolgaande
kinderen

zoeken contact met alleenstaande man

met of zonder kinderen.

Zij hopen dat langs deze weg
een huwelijk tot stand zal
komen tot zegen van alle
betrokkenen en tot eer van God.

Brieven onder nr. 25-3 bureau Opbouw,
Nooitgedacht 3 te Zeist.

Er is nog een beperkt aantal voorradij van de hulp bij bijbelstudie over het boek DANIEL

Prijs per ex. f 2,50; 5 ex. f 11,75;
10 ex. f 23,—; 25 ex. f 68,—

Te bestellen door overschrijving
op giro 575663 t.n.v. G. de Kruijff,
Waterhoenlaan 60, Zeist

De prijzen zijn exclusief portokosten

Portokosten voor 1 ex. f 1,20; tot 3
ex. f 1,70; tot 6 ex. f 2,75; tot 12 ex.
f 4,—; tot 24 ex. f 5,—.

Levende stenen

Ds. A. H. Algra

In dit boekje vertelt de schrijver over de Bijbelvertalin-
gen, over de Drie Formulieren van Enigheid, over de
psalmberijming, over de kerkelijke formulieren, over
Calvijn, over de zending, en over de geestelijke strijd
van onze dagen. Een boek dat uitstekend geschikt is
om als belijdenisgeschenk te geven. 96 pag. f 9,25.

Verkondiging en verwachting

Ds. O. Mooiweer

Twee belangrijke aspecten van de Kerk des Heren: zij
verkondigt getrouw het Woord, in liefdevolle onderwer-
ping aan Zijn gezag, en leeft in gehoorzaamheid naar
Zijn grote dag toe, die zij met verlangen verwacht. De
auteur heeft zijn stof als volgt ingedeeld: 1. De predi-
king van het Evangelie. 2. De dienst van de diaken. 3.
Tongentaal en gebedsgenezing. 4. Kerk en geloofsbe-
lijdenis. 5. Het gezin in de branding. 6. Leven uit het
Woord.

Geschikt voor persoonlijke meditatie en voor gezamen-
lijke bespreking. 136 pag. f 14,90

Verkrijgbaar bij de boekhandel en uitgever

Buiten & Schipperheijn, Amsterdam

Valkenburgerstraat 106 - Tel. 020-236612 - Postgiro 22960

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN"

Nooitgedacht 3 — Zeist

STICHTING
VERENIGDE
UITVAARTFONDSEN
IN NEDERLAND

ONZE STICHTING MAAKT GEEN WINST

Ze is een Stichting, welke de gemeenschap wil dienen en het
algemeen belang bij haar maatschappelijk streven als
uitgangspunt neemt.

Een zestig jaar ervaring stelt haar in staat u een compleet
pakket verzekeringen aan te bieden, met als sterkste troef
haar lage premies, die gedurende de gehele looptijd
onveranderd blijven.

Tevens verzorgt zij begrafenissen (ook voor nietver-
zekerden).

Voor inlichtingen kunt u zich wenden tot haar kantoor
Enschede, Haaksbergerstraat 231 hoek Getfertsingel,
telefoon 053-31 95 35 - 32 36 93.

Kantooruren 8.30-12.30 - 13.30-17.00 uur.

Redactieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-16767

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen", Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch
slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.